

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7CdoR/10/2023
Identifikačné číslo spisu:	7121202937
Dátum vydania rozhodnutia:	26.09.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Ivan Rumana
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:7121202937.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci osoby, ktorá je povinná platiť výživné (navrhovateľ) U. X.Á. narodený XX. U. XXXX, O., H. X, zastúpeného advokátkou JUDr. Martou Šuvadovou, Košice, Floriánska 16, proti osobe oprávnenej na výživné D. Š. narodenej XX. U. XXXX, O., W. XX, zastúpenej advokátkou JUDr. Tatianou Vörobellovou Košice, Bajzová 2, v konaní o zrušenie vyživovacej povinnosti, o dovolaní oprávnenej proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 27. februára 2023 č. k. 8Co/42/2022-327, takto

rozhodol:

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Košiciach zo dňa 27. februára 2023, č. k. 8Co/42/2022-327 v potvrdzujúcom výroku I. a vec mu v rozsahu zrušenia v r a c i a na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Napadnutým rozsudkom Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) potvrdil rozsudok Okresného súdu Košice II (ďalej len „súd prvej inštancie“) z 27. apríla 2022, č. k. 17Pc/17/2021-236 vo výroku I. o zrušení vyživovacej povinnosti povinného voči oprávnenej, určenej uznesením Okresného súdu Košice I, sp. zn. 25C/118/2014 zo dňa 14. novembra 2014 v období od 01. júla 2017 do 31. augusta 2020 a vo výroku II. o zaviazaní oprávnenej vrátiť navrhovateľovi zaplatené výživné za obdobie od 01. júla 2017 do 31. decembra 2017 vo výške 900 eur, do 30 dní od právoplatnosti rozsudku.

2. Súd prvej inštancie, zistil, že navrhovateľ žiadal zaviazať oprávnenú vrátiť uhradené výživné za obdobie od 1. júla 2017 do 31. augusta 2020. Súd mal zhodným tvrdením účastníkov konania preukázané, že povinný oprávnenej platil výživné mesačne po 150 eur v období od júla 2017 do decembra 2017. Od augusta 2018 prestal výživné uhrádzať, ktoré začal opätovne uhrádzať v decembri 2020. Po tom, čo sa dozvedel o vedení exekučného konania dňa 15. apríla 2021 uhradil na účet exekútora dlžné výživné vo výške 5 400 eur. Uvedená suma doposiaľ nebola oprávnenej vyplatená a nachádza sa na depozitnom účte exekútora. S poukazom na uvedené skutočnosti súd zaviazal oprávnenú titulom bezdôvodného obohatenia, nakoľko nadobudla majetkový prospech plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol vrátiť navrhovateľovi sumu 900 eur, t. j. výživné uhradené v období od júla 2017 do decembra 2017. V prevyšujúcej časti návrh zamietol, nakoľko za obdobie od januára 2018 do 31. augusta 2020 oprávnenej výživné nebolo vyplatené a uhradená suma sa nachádza na depozitnom účte exekútora.

V tejto časti teda nemožno na strane oprávnenej konštatovať nadobudnutie majetkového prospechu. Vzhľadom na výšku výživného a pomery oprávnenej súd predĺžil lehotu plnenia na dobu 30 dní od právoplatnosti rozsudku.

3. Súd prvej inštancie mal preukázané, že je splnená zákonom stanovená podmienka pre zánik vyživovacej povinnosti navrhovateľa voči oprávnenej, ktorý zákon spája s nadobudnutím schopnosti dieťaťa samostatne sa živiť. Jedná, sa teda o situáciu, keď dieťa získa schopnosť dosahovať pravidelný príjem či už zo závislej činnosti, podnikateľskej činnosti, avšak tiež sa za takýto považuje aj príjem zo sociálnych dávok poskytovaných štátom v prípade, že sa dotyčná osoba po ukončení prípravy na budúce povolanie neuplatní na trhu práce. V konaní mal súd preukázané, že oprávnená v júni 2017 ukončila stredoškolské štúdium a nadobudla tak schopnosť samostatne sa živiť. Od ukončenia tohto štúdia bola opakovane zamestnaná u viacerých zamestnávateľov na základe pracovných zmlúv, dohôd o vykonaní práce, zmlúv o obchodnom zastúpení a spolupráci. Vykonávala absolventskú prax. K ukončeniu pracovných pomerov dochádzalo zo strany oprávnenej, ktorá vypovedala zmluvy o spolupráci i obchodnom zastúpení či ukončila pracovný pomer v skúšobnej dobe. Zamestnávateľom NEW YORKER Retail Slovakia, s. r. o. bol ukončený pracovný pomer s oprávnenou zamestnávateľom z dôvodu nízkej flexibility a pracovného nasadenia. Oprávnená vo svojej výpovedi priznala, že pracovala v zlatníctve, avšak druhý deň do práce neprišla, nakoľko uprednostnila absolvovanie vodičského kurzu. Pracovný pomer u zamestnávateľa so sídlom v Prešove ukončila z dôvodu, že do zamestnania bolo potrebné dochádzať. Schopnosť dosahovať príjem oprávnená vo svojej výpovedi potvrdila tým, že v čase keď bola zamestnaná, prispievala matke na úhradu inkasa. K uvádzaným zdravotným problémom súd uvádza, že k ukončeniu pracovných pomerov oprávnenou dochádzalo i v období po absolvovaní operácie štítnej žľazy v roku 2018, kedy sa podľa vyjadrenia oprávnenej jej zdravotný stav zlepšil tak ako tomu bolo u zamestnávateľa Fajne, s. r. o., kde bol oprávnenou ukončený pracovný pomer v skúšobnej dobe ku dňu 3. júla 2019. U tohto zamestnávateľa mohla dosahovať príjem vo výške 630 eur brutto. U zamestnávateľa NEWYORKER Retail Slovakia, s. r. o., ktorý s oprávnenou ukončil pracovný pomer, bola zamestnaná taktiež po absolvovaní operačného zákroku. Súd pri rozhodovaní prihliadol i na rozporné a zavádzajúce vyjadrenia oprávnenej počas konania. Tvrdenia o poskytnutí finančných prostriedkov navrhovateľovi, ako aj prevzatí úveru na úhradu jeho dlhov súdu po výzve nedokázala preukázať a tieto skutočnosti neuvádzala ani v obsiahlom písomnom vyjadrení k návrhu. Podľa predložených lekárskeho správ uvádzala ošetrovujúcim lekárom rozporné či nepravdivé tvrdenia o fajčení, prekonaných úrazoch či úmrtí starej matky. Ukončenie pracovných pomerov odôvodňovala zdravotnými problémami, ktoré však neboli prekážkou pre absolvovanie vodičského či maliarskeho kurzu. V dôsledku zdravotných problémov oprávnená nežiadala o priznanie invalidity či zmenenej pracovnej schopnosti. Nepreukázala zdravotné postihnutie, ktoré by jej znemožňovalo výkon akejkoľvek práce. Súd uvádza, že zdravotné postihnutie, ktoré dieťa len obmedzuje vo výkone niektorých druhov povolaní nie je dôvodom pre vznik nároku na výživné. Oprávnená podľa jej vyjadrenia trpí anémiou a migrénou. Na prvom pojednávaní uviedla, že po operácii štítnej žľazy sa jej krvný tlak upravil, na ďalšom pojednávaní opätovne uvádzala problémy s vyšším krvným tlakom. Neurológom jej mala byť stanovená diagnóza micralepsy, v súvislosti s ktorou však žiadne lieky neužíva, a teda uvedené ochorenie nevyžaduje medikamentóznú liečbu. Jej zdravotné problémy ju neobmedzujú v štúdiu, ktoré zvláda bez ťažkostí. S poukazom na uvedené súd prvej inštancie dospel k záveru, že oprávnená po ukončení štúdia na strednej škole nadobudla schopnosť samostatne sa živiť. Má za to, že túto skutočnosť uznala i oprávnená, nakoľko do začatia jej vysokoškolského štúdia od navrhovateľa nepožadovala úhradu výživného ani sa jeho úhrady nedomáhala v exekučnom konaní. Aplikačná prax vychádza z elasticity rodičovskej vyživovacej povinnosti vyplývajúcej z časovo neobmedzeného trvania pokrvných väzkov. V zmysle tohto princípu môže časom dôjsť k obnoveniu vyživovacej povinnosti rodiča k dieťaťu v dôsledku toho, že po určitom čase sa dieťa rozhodne pokračovať v príprave na budúce povolanie formou štúdia na vysokej škole. Súd mal v konaní preukázané, že oprávnená od 1. septembra 2020 študuje na vysokej škole Prešovskej univerzity v Prešove, Fakulte manažmentu, a vzhľadom na túto skutočnosť došlo k obnove vyživovacej povinnosti rodičov. S poukazom na uvedené skutočnosti vyhovel návrhu navrhovateľa a zrušil jeho vyživovaciu povinnosť k oprávnenej v období od 1. júla 2017 do 31. augusta 2020. V tejto súvislosti uvádza, že rozsudok odcudzujúci na plnenie v budúcnosti ročných dávok alebo na plnenie v splátkach možno na návrh zmeniť, ak sa podstatne zmenili okolnosti,

ktoré sú rozhodujúce pre výšku a ďalšie trvanie dávok alebo splátok. Zmena rozsudku je prípustná od času, kedy došlo k zmene pomerov (§ 231 CSP). Súd preto musí zrušiť vyživovaciu povinnosť s účinkami od toho dňa, kedy odpadli podmienky na jej ďalšie trvanie, teda keď dieťa nadobudne schopnosť samé sa živiť, a to i spätne. Takýto záver vyplýva aj z uznesenia Ústavného súdu SR, sp. zn. IV.ÚS 473/2012 zo dňa 18. septembra 2012.

4. Odvolací súd sa čiastočne stotožnil so skutkovým a právnym posúdením súdu prvej inštancie. Podľa odvolacieho súdu došlo k podstatným a trvalým zmenám odôvodňujúcim zmenu doterajšieho rozhodnutia o výživnom, a to vo vzťahu k zrušeniu vyživovacej povinnosti povinného k oprávnenej v období od 1. júla 2017 do 31. augusta 2020. Oprávnená ukončila stredoškolské štúdium v júni 2017 a tak nadobudla schopnosť samostatne sa živiť. Uvedenú okolnosť mal súd preukázanú z predložených pracovných zmlúv, dohôd o vykonaní práce, zmlúv o obchodnom zastúpení a spolupráci s viacerými zamestnávateľmi oprávnenej. Následne k ukončeniu pracovných pomerov dochádzalo zo strany oprávnenej z rôznych dôvodov, avšak nikdy nie z dôvodov zdravotných. Z preskúmaného spisu nevyplynulo, že by si oprávnená nevedela nájsť zamestnanie, resp. nemohla sa zamestnať z vážnych zdravotných dôvodov, prípadne invalidity. Oprávnená napriek zdravotným problémom si zamestnanie vedela nájsť, dokonca v rôznych odboroch, na rôznych pracovných pozíciách avšak v pracovnom pomere nezotrvala dlhšiu dobu. Pokiaľ oprávnená poukazovala na svoj zdravotný stav v dôsledku ktorého nie je schopná samostatne sa živiť, na túto okolnosť poukázala prvýkrát až v konaní o zrušení vyživovacej povinnosti. Za nelogické považoval tvrdenie oprávnenej, že nemohla pokračovať v ďalšom štúdiu v dôsledku nepriaznivého stavu, pričom uvedená skutočnosť jej však už nebránila vo výkone práce. Súčasne konštatoval, že predložené lekárske správy sa netýkali vplyvu jej zdravotného stavu na vykonávanú prácu. Na základe uvedeného výživné za obdobie od 1. júla 2017 do 31. decembra 2017 považoval za bezdôvodné obohatenie oprávnenej.

5. Proti rozsudku, ktorým odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku I. o zrušení vyživovacej povinnosti povinného voči oprávnenej, určenej uznesením Okresného súdu Košice I, sp. zn. 25C/118/2014 zo dňa 14. novembra 2014 v období od 01. júla 2017 do 31. augusta 2020 a vo výroku II. o zaviazaní oprávnenej vrátiť navrhovateľovi zaplatené výživné, podala oprávnená včas dovolanie z dôvodu uvedeného v § 420 písm. f) CSP. Podľa jej názoru v odôvodnení rozhodnutia odvolacieho súdu absentuje jej hodnotenie ňou predložených dôkazov. Rozhodnutie súdu považuje za svojvoľné, čím došlo k rozhodnutiu v jej neprospech. Rozhodnutie jej spôsobilo zhoršenie sociálnej situácie a životnej úrovne najmä v období, kedy sa venuje príprave na budúce povolanie tým, že je povinná mu vrátiť ním zaplatené výživné. Ďalej z dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1, písm. a) CSP odvolací súd sa podľa nej odklonil od ustálenej rozhodovacej činnosti a dopustil sa nesprávnej aplikácie práva. Poukazovala na § 62 ods. 1 a 2 zákona č. 36/2005 o rodine so zameraním sa na zdravotné problémy, ktoré si dieťa nespôsobilo a pre ktoré potrebuje pomoc vo všetkých oblastiach života. Odvolací súd neprihliadol na okolnosti prípadu a zdravotnú dokumentáciu od ošetrovujúcich lekárov. Raz bola aj hospitalizovaná pre chorobu centrálnnej nervovej sústavy. Poukázala na fyzické konflikty medzi rodičmi ešte počas manželstva, čo jej podľa nej súd vytkol, že si má vytvoriť vlastný názor a rodičom odpustiť. Pre migrény a kolapsové stavy v roku 2016 prerušila aj štúdium na Obchodnej akadémii. Po skončení štúdia na Obchodnej akadémii chcela pokračovať v riadnej príprave na budúce povolanie, avšak jej zdravotný stav jej to neumožňoval. Nebola zárobkovo činná, aby mala trvalý príjem a v roku 2018 mala príjem 500 eur. Matka ju podporovala aj finančne, keďže povinný jej prestal platiť výživné. Následne popísal zdravotný stav a jeho priebeh. Odvolací súd neposúdil jej zdravotný stav, keďže nemal k dispozícii odborné vyjadrenia a ani vedomosti, aby urobil záver o jej zdravotnom stave. Argumentovala rozhodnutím R 16/1968 a uznesením Najvyššieho súdu z 23. júna 1967 Pls 4/67. Záverom navrhla, aby dovolací súd zrušil rozsudok odvolacieho súdu v napadnutom potvrdzujúcom výroku I. a II., vec mu vrátil na ďalšie konanie a priznal jej náhradu trov dovolacieho konania.

6. Povinný sa k dovolaniu nevyjadril.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že žalovaná dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu zastúpená v súlade so

zákonem (§ 429 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), viazaný dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné. Dovolací súd preto napadnuté uznesenie podľa § 449 ods.1 CSP zrušil a podľa § 450 CSP vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

Dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP

8. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Oprávnená namietala nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia a nesprávne posúdenie skutkového stavu spojeného so zdravotným stavom a jej schopnosťou sa samostatne živiť v spojení s judikovaným rozhodnutím R 16/1968.

10. Podľa § 35 CMP súd je povinný zistiť skutočný stav veci.

11. Podľa § 36 CMP Súd je povinný vykonať aj iné dôkazy, ako navrhli účastníci, ak je to potrebné na zistenie skutočného stavu veci.

12. Podľa § 62 ods. 1 CMP odvolanie možno odôvodniť aj tým, že súd prvej inštancie nesprávne alebo neúplne zistil skutočný stav veci. Podľa § 62 ods. 2 CMP odvolacie dôvody možno meniť a dopĺňať až do rozhodnutia o odvolaní. Podľa § 63 CMP v odvolacom konaní možno uvádzať nové skutkové tvrdenia a predkladať nové dôkazné návrhy. Podľa § 68 CMP, odvolací súd dokazovanie zopakuje alebo doplní, ak to pre zistenie skutočného stavu veci považuje za potrebné.

13. Najvyšší súd Slovenskej republiky už v uznesení z 23. mája 2018, sp. zn. 4Cdo/210/2017 uviedol, že Civilný mimosporový poriadok na rozdiel od všeobecnej úpravy v Civilnom sporovom poriadku je postavený na koncepcii úplného apelačného systému. V mimosporových konaniach zmena a dopĺňanie odvolacích dôvodov nie je obmedzená lehotou na podanie odvolania a procesnú aktivitu účastníkov konania vrátane tzv. práva novôt neobmedzuje princíp koncentrácie. Z toho vyplýva, že aj v odvolacom konaní je možné uvádzať nové skutočnosti a predkladať nové dôkazné návrhy a súd je povinný v súčinnosti s účastníkmi konania zistiť skutočný stav veci a na účely tohto zistenia vykonať všetky potrebné dôkazy, aj keď ich účastníci konania nenavrhli (čl. 6 CMP). Na obdobných záveroch spočíva tiež rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 17. septembra 2020 sp. zn. 8Cdo/187/2020.

14. So zreteľom na uvedené dovolací súd dospel k záveru, že zhora uvedený procesný postup odvolacieho súdu treba považovať za nesprávny. Keďže v danej veci išlo o mimosporové konanie platí (na rozdiel od sporového konania), že aj v odvolacom konaní je možné uvádzať nové skutočnosti a predkladať nové dôkazné návrhy a súd je povinný v súčinnosti s účastníkmi konania zistiť skutočný stav veci a na účely tohto zistenia vykonať všetky potrebné dôkazy. Procesným postupom odvolacieho súdu v danej veci, ktorý sa odmietol zaoberať a vykonať odporcom navrhnutý dôkaz, ktorý mohol mať vplyv na riadne zistenie skutočného stavu veci z hľadiska tvrdení platíť stanovené výživné, bolo preto porušené právo odporcu na spravodlivý súdny proces. Dovolanie odporcu za takejto situácie bolo nielen procesne prípustné (§ 420 písm. f) CSP), ale tiež dôvodné (§ 449 ods. 1 CSP), lebo v ňom bolo opodstatnené namietnuté, že súd (odvolací) nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Vzhľadom na takto zistenú vadu zmätočnosti sa už dovolací súd nemal možnosť zaoberať ďalšími dovolacími námietkami. V úvahu prichádzal uplatnený dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Najvyšší súd postupoval v súlade s rozhodovacou praxou odvolacieho súdu, ktorá sa ustálila na názore, že v prípade dôvodne namietanej vady zmätočnosti ide o procesnú nesprávnosť, pri ktorej je predčasné podrobiť napadnuté rozhodnutie meritornému dovolaciemu prieskumu (1Cdo/166/2017, 2Cdo/88/2017, 3Cdo/146/2018, 4Cdo/191/2018, 5Cdo/29/2016, 8Cdo/70/2017).

15. Zo skutkového stavu, neboli zistené dostatočné podklady preukazujúce posúdenia zdravotného oprávnenej stavu. Išlo o mimosporové konanie. Keďže súdy nemali k dispozícii posúdenie vplyvu zdravotného stavu na schopnosť pracovať a samostatne sa živiť rozhodnutie vyhodnotil dovolací súd ako nesúladne s § 35 a § 36 CMP.

16. Najvyšší súd konštatuje, že dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP bol naplnený.

17. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.